

คำวินิจฉัยของ นายสุวิทย์ ชีรพงษ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๘/๒๕๔๘

วันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๘

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐ หรือไม่

ศาลฎีกายื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า นายประเสริฐ จงวิริยะวงศ์ จำเลยในคดีหมายเลขดำที่ ๑๔๓๐๕/๒๕๔๒ หมายเลขแดงที่ ๑๑๐๗/๒๕๔๓ ของศาลอาญาได้แย้งว่า

คดีนี้ อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา และศาลฎีกากำลังจะพิจารณาฎีกาของโจทก์ใน ปัญหาข้อเท็จจริงในประเด็นที่ว่า จะรอกการลงอาญาแก่จำเลยหรือไม่ คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุก จำเลย ๒ ปี ปรับ ๒ หมื่นบาท โทษจำคุกให้รอกการลงอาญาไว้ ๒ ปี โจทก์ร่วมอุทธรณ์ให้ย่อยรอกการลงอาญา ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน

โจทก์ร่วมฎีกาซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริงขอให้ศาลฎีกาพิจารณาย่อยรอกการลงอาญาแก่จำเลย ซึ่งโดยปกติแล้วโจทก์ร่วมจะฎีกาปัญหาข้อเท็จจริงไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๕ แต่โจทก์ร่วมได้ขอให้ผู้พิพากษาศาลอาญาซึ่งลงชื่อในคำพิพากษานุญาตให้ฎีกา และผู้พิพากษาศาลอาญาดังกล่าวได้อนุญาตให้โจทก์ร่วมฎีกา คดีจึงเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกา ซึ่งศาลฎีกา ต้องอาศัยบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ มาบังคับกับคดีนี้ศาลฎีกา จึงจะมีอำนาจพิจารณาซึ่งอาจจะพิจารณาไม่รอกการลงโทษแก่จำเลยก็ได้ ซึ่งจะทำให้จำเลยถูกจำกัดเสรีภาพต้องนอนในเรือนจำนาน ๒ ปี

แต่เนื่องจากศาลฎีกาจะนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาบังคับแก่คดีจำเลยไม่ได้เพราะบทบัญญัติดังกล่าวบางส่วนที่ใช้กับคดีจำเลยในส่วนที่บัญญัติว่า “ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ พิจารณาเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันสมควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกา” ดังกล่าวนี้นี้ขัดและแย้งกับรัฐธรรมนูญหลายมาตรา ดังจะกล่าวต่อไปนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ซึ่งหมายความว่าผู้พิพากษาเป็นตัวแทนพระมหากษัตริย์เมื่อพระราชทานอภัยให้รอลงอาญาแก่จำเลยแล้ว จะไม่ตรัสคืนคำ การที่บทบัญญัติดังกล่าวเปิดช่องให้ผู้พิพากษาซึ่งได้พิพากษาตามมาตรา ๒๑๕ โดยให้ รอลงอาญาแก่จำเลยกับผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ก็พิพากษาขึ้น โดยให้รอลงอาญาแก่จำเลย แล้วกลับ บัญญัติให้ผู้พิพากษาดังกล่าวที่เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุด และ อนุญาตให้ฎีกาได้ดังนี้ อาจจะกลายเป็นตรัสคืนคำได้ จึงทำให้จำเลยซึ่งได้รับการรอลงอาญาซึ่งคดี สิ้นสุดแล้วโดยไม่ถูกจำกัดสิทธิให้นอนในเรือนจำ กลับต้องให้ศาลฎีกาพิจารณาใหม่ว่าจะรอลง โทษหรือไม่ทั้งนี้ก็เพราะบทบัญญัติดังกล่าวที่ให้อำนาจผู้พิพากษาที่เคยพิพากษาให้รอลงโทษ เป็นผู้ให้ศาลฎีกาพิพากษากลับเป็นให้ไม่รอลงอาญา ดังนั้นบทบัญญัติดังกล่าวจึงขัดและแย้งกับ รัฐธรรมนูญดังกล่าว เพราะพระมหากษัตริย์ให้อภัยโทษแก่ราษฎรแล้วจะไม่คืนคำในเมื่อผู้พิพากษา พิจารณาในพระปรมาภิไธยก็ต้องเจริญรอยตามดังนี้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงบังคับไม่ได้ด้วย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖ ศาลรัฐธรรมนูญจึงควรวินิจฉัยว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ เพราะเป็นการบัญญัติให้ ผู้พิพากษาที่ตัดสินให้จำเลยรอลงโทษแล้วกลับมาให้ศาลฎีกาพิจารณากลับความเห็นของผู้พิพากษา ที่ตัดสินให้รอลงอาญาไปแล้วทำให้จำเลยอาจถูกศาลฎีกาพิพากษาไม่รอลงอาญาให้แก่จำเลย ซึ่งทำให้จำเลยในคดีถูกจำกัดเสรีภาพถูกจำคุก บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่เป็นธรรมขัดต่อความสงบสุข ของประชาชน เพราะผู้พิพากษาที่อ้างว่าพิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ ศาลสูงสุด และอนุญาตให้ฎีกานั้นตามศีลธรรมอันดีงามของประชาชนแล้ว จะต้องมิบัญญัติให้ อำนาจเฉพาะผู้พิพากษาที่ทำความเห็นแย้ง และพิพากษาไม่รอลงโทษแก่จำเลยเท่านั้น ดังนี้เห็นได้ ชัดเจนว่าคดีของจำเลยสิ้นสุดโดยการได้รอลงโทษแล้ว กลับจะต้องถูกฟื้นคดีขึ้นมาใหม่โดย บทบัญญัติดังกล่าวให้ผู้พิพากษาที่พิพากษาให้รอลงโทษลงชื่ออนุญาตให้โจทก์ฎีกาเพื่อกลับไปให้ จำเลยถูกจำคุกบทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการไม่ถูกไม่ควรจึงขัดกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ เพราะการ ใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตาม บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญการที่จะตัดสินรอลงโทษ และนำคดีขึ้นมาพิจารณาใหม่เป็นการไม่ คำนึงถึงเสรีภาพของจำเลยขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ เพราะบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา ในส่วนดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพต่อจำเลย ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๕ เพราะบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ ดังกล่าวเป็นการให้สิทธิศาลฎีกาตัดสินจำคุกจำเลย การจำคุกก็คือการจำกัดเสรีภาพให้บุคคลอยู่ได้เฉพาะในเรือนจำเป็นการกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งเสรีภาพของจำเลย นอกจากนี้ยังขัดกับมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม ขัดกับมาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ ซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนี้บทบัญญัติเฉพาะส่วนของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ เฉพาะส่วนดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตราดังกล่าวจึงมีผลเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๖ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๖ “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

มาตรา ๒๖ “การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๒๗ “สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมายและการตีความกฎหมายทั้งปวง”

มาตรา ๒๘ “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้”

มาตรา ๒๙ “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎหมายหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๓๐ “บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

มาตรา ๒๓๓ “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์”

มาตรา ๒๖๔ “ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้โดยคดีที่ปวง แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว”

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๑๘ ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย และให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินห้าปี หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่โทษจำคุกไม่เกินห้าปี ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อยและให้ลงโทษจำคุกจำเลยเกินห้าปี ไม่ว่าจะมิโทษอย่างอื่นด้วยหรือไม่ ห้ามมิให้โจทก์ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

มาตรา ๒๑๙ ในคดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับถ้าศาลอุทธรณ์ยังคงลงโทษจำคุกไม่เกินกำหนดที่ว่ามานี้ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง แต่ข้อห้ามนี้มีมิให้ใช้แก่จำเลยในกรณีศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้ไขมากและเพิ่มเติมโทษจำเลย

มาตรา ๒๒๐ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์

มาตรา ๒๒๑ ในคดีซึ่งห้ามฎีกาไว้โดยมาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๑๙ และมาตรา ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายนี้ ถ้าผู้พิพากษาคนใดซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้นเป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกา หรืออธิบดีกรมอัยการลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลสูงสุดจะได้วินิจฉัย ก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป

พิเคราะห์แล้วมีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ บัญญัติว่า การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลซึ่งต้องดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งตามความหมายของคำว่า “ตามกฎหมาย” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ ดังนั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงเป็นกฎหมายที่ศาลยุติธรรมจะต้องใช้ในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๑๙ เป็นบทบัญญัติที่ห้ามคู่ความฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงและมาตรา ๒๒๐ ห้ามมิให้คู่ความฎีกาในคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ แต่มาตรา ๒๒๑ เป็นข้อยกเว้นให้คู่ความฎีกาในข้อเท็จจริงหรือในกรณีที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องได้

โดยมีเงื่อนไขว่า “ถ้าผู้พิพากษาค้นหาซึ่งพิจารณาหรือลงชื่อในคำพิพากษาหรือทำความเห็นแย้งในศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ พิเคราะห์เห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้น เป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดและอนุญาตให้ฎีกาหรืออธิบดีกรมอัยการลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาว่ามีเหตุอันควรที่ศาลสูงสุดจะได้วินิจฉัยก็ให้รับฎีกานั้นไว้พิจารณาต่อไป” ซึ่งหมายความว่าคดีซึ่งต้องห้ามฎีกาตามมาตรา ๒๑๘ ถึงมาตรา ๒๒๐ นั้น ถ้าผู้พิพากษาที่ร่วมพิจารณาหรือได้ลงชื่อหรือทำความเห็นแย้งไว้ในคำพิพากษาหรืออธิบดีกรมอัยการเห็นว่าข้อความที่ตัดสินนั้น เป็นปัญหาสำคัญอันควรสู่ศาลสูงสุดได้รับรองให้ฎีกาได้ ก็ให้ศาลฎีการับคดีนั้นไว้พิจารณา ซึ่งการรับรองให้ฎีกาได้นั้นมิได้หมายความว่าเพียงให้ศาลฎีกาพิจารณาลงโทษจำเลยหนักขึ้น เช่นที่ผู้ร้องเข้าใจเท่านั้น อาจจะเป็นการให้ศาลฎีกาพิพากษาโทษให้เบาลงก็ได้ เช่น โจทก์ฎีกาขอให้ลงโทษหนักขึ้น จำเลยฎีกาขอให้ลงโทษเบาลงหรือยกโทษจำคุกหรือยกฟ้องจำเลยก็ได้ คือคู่ความทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะขอให้ผู้พิพากษาหรืออธิบดีกรมอัยการตามมาตรา ๒๒๑ รับรองให้ฎีกาได้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมีได้เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ มิได้เป็นการเลือกปฏิบัติ คู่ความทั้งสองฝ่ายย่อมเสมอกันตามกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียมกันตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ มิได้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๘ แต่อย่างใด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๑ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๓ และมาตรา ๒๖ ถึงมาตรา ๓๐

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ